

Kanada Küresel İklim Değişikliği Politikası ve
2011 Güney Afrika Durban İklim Değişiklikleri Zirvesi
Müzakereleri Sonrası Kyoto Protokolü Açmazı

Ahmet Cangüzel Taner

Fizik Yüksek Mühendisi

Fizik Mühendisleri Odası (canguzel.taner@gmail.com)

Küresel ısınma ve küresel iklim değişikliği sorunları kapsamında mücadele etmek için Birleşmiş Milletler himayesinde oluşturulan Kyoto Protokolü büyük umutlar ve iyi niyetler ile 1997 yılında yürürlüğe girmişti. Kyoto Protokolü çerçevesinde ilk hedef olarak küresel sera gazı emisyonlarının azaltılması, sınırlandırılması, kontrol ve denetim altına alınması amaçlanmıştı. Ancak gelişmiş ülkeler içerisinde en önemli ileri ve zengin ülke konumundaki Amerika Birleşik Devletleri Kyoto Protokolü'ne çekince koymak suretiyle protokolün başarıya ulaşamayacağını ilk sinyali zaten vermiş oldu. Diğer taraftan Kanada Çevre Bakanı Peter Kent son olarak 2011 Güney Afrika Durban İklim Değişikliği Zirvesi müzakerelerine katılmak üzere ülkesinden ayrılırken "Kyoto Protokolü artık geçmişte kalmıştır" açıklaması ile beraber Kuzey Amerika'nın tamamı protokolün dışına çekildi. Ne yazık ki Kanada hükümetinin de 2012 yılında sona erecek Kyoto Protokolü'nden çekilme kararı ile birlikte ise dünyamız, küresel karbon emisyonları ve küresel karbondioksit salınımları artması sürecine doğru ciddi aynı zamanda vahim biçimde hızla sürüklenmektedir.

Kanada'da ardı ardına iktidar olan liberal ve muhafazakâr hükümetler, ülkenin karbon salımları ve karbondioksit emisyonlarının azaltılması, kısıtlanması, kontrol ve denetim altına alınması konularında başarısız politikalar izlemişlerdir. İzlenen yetersiz ve neticesiz politikalar sonucu ülkedeki karbon salınımları ve karbondioksit emisyonları 1990 ve 2009 yılları arasında %20.4 oranında yükselmiştir. Böylece Uluslararası Kyoto Protokolü Anlaşması uyarınca Kanada sera gazı emisyonlarını 1990 yılındaki seviyesinden %6 kadar daha az bir düzeye düşürülmesi vaadini yerine getirememiştir. Kanada Çevre Bakanı Peter Kent 12 Aralık 2011 tarihinde ülkesinin Kyoto Protokolü'nden ayrıldığını resmen ilan etmiştir. Bu kararla Kanada

dünyada Kyoto Protokolü'nü terk eden ilk zengin ülke konumunda olmaktadır. Durban İklim Değişikliği Zirvesi toplantılarından Mr Kent'in Kanada'ya dönüşünden hemen sonra sözü edilen karar açıklanmıştır. Güney Afrika İklim Değişiklikleri Zirvesi müzakerelerinde sadece zengin ülkelerin sera gazı emisyonlarının düşürülmesi ve limitlenmesi konusunu gerekli kılan Kyoto Protokolü'nün yerine alacak yeni anlaşma için bir mutabakat sağlanması tartışılmıştır. Bu arada pozitif bir gelişme olarak yeni anlaşma kapsamında tüm ülkelere yasal bir bağlayıcı yaptırım uygulanması da kararlaştırılmıştır. Ancak Mr Kent'in açıklaması Birleşmiş Milletler adına müzakerelere katılan Christina Figueres'i ilerideki uluslararası iklim değişikliği toplantıları içeriğinde doğabilecek sorunlar açısından daha şimdiden ciddi biçimde kaygılandırmış gözükmektedir. Diğer taraftan küresel sera gazı emisyonları ile ilgili tüm ülkeler için uluslararası bağlayıcı bir kuralın getirilmesine gelişmekte olan ülke Çin ilk kez olumlu bakmaktadır. Bununla beraber, Kanada'nın son kararı "dünya ülkeleri arasında küresel bir anlaşma zemini temini çalışmalarına zarar verdiği gerekçesi neden gösterilerek" Çin tarafından da kınanmaktadır.

Kanada Kyoto Protokolü'nden ayrılma kararı sonucunda ülke, sera gazı salımlarının azaltılması konusundaki taahhütlerini ve karbon ticareti kapsamında karbondioksit kotası kağıtları ile fon satın almayı resmen durdurmaktadır. Peter Kent ülkede "emisyon pazarlama sistemi içinde piyasadaki karbon kotası kağıtlarının 13.5 milyar dolar (14 milyar Kanada doları) değerine ulaştığını" ifade etmektedir. Kanada Kyoto Protokolü taahhütlerini tam olarak yerine getirdiği takdirde ise, ülkedeki her türlü taşıt aracının kontak kapatması, tarım ve hayvancılık sektöründeki tüm işletmelerin kapılarına kilit vurulması ve konut, iş yeri, hastane, fabrika ile resmi dairelerdeki bütün ısıtma-soğutma sistemlerinin devre dışı bırakılması gerektiği" yine aynı yetkili kişi tarafından belirtilmektedir. Aslında muhafazakâr hükümet ve Başbakan Stephen Harper'in Kyoto Protokolü'nden uzun zamandır çok ciddi biçimde rahatsızlık duyduğu bir abartı şeklinde yansıtılmıştır. Gerçekte 2002 yılından beri Mr Harper "sosyalist bir plan çerçevesinde zengin ülkelerin finansal kaynaklarının yutulması yanında ülkede işsizlik yaratmak aynı zamanda ekonomiyi tahrip etmek suretiyle protokole onay veren ve yürürlüğe koyan zamanın

liberal hükümetine karşı olağanüstü mücadele verdiğini” ileri sürmektedir. Başka bir perspektiften bakıldığında ise Kyoto Protokolü, küresel ekonomik krizler ve küresel mali iflaslar sorunlarını tetikleyen mekanizma olarak da görülmektedir. Diğer taraftan, dünyanın en büyük sera gazı emisyonu üreticisi ülkeleri Amerika Birleşik Devletleri ve Çin, Kyoto Protokolü’ne dahil olmadığı sürece Kyoto Protokolü hedefleri doğrultusunda Kanada’nın taahhütlerini yerine getirmesi gezegenimizi kurtarmaya yetmeyeceği gibi ülkenin kendi enerji sanayi sektöründe onarılamayacak yaralar oluşturacağı da savunulmaktadır. Özellikle, Alberta Eyaleti katran kumları (tar sands) ndan petrol çıkarılması proseslerinin yoğunlaştığı bir süreçte Kyoto Protokolü hükümlerine uyum sağlanması Kanada’nın ülke menfaatlerine ters düşmektedir. Katran kumlarından petrol üretilmesi işlemleri sırasında atmosfere salınan sera gazı emisyonları petrolün doğrudan kuyulardan çıkarılması anındaki salınımlara kıyasla çok daha yüksek düzeyde olmaktadır.

Öte yandan, Kanada hükümetinin Kyoto Protokolü’nden ayrılma kararı ise, muhalefet tarafından şiddetle eleştirilmektedir. Muhalefet söz konusu karar neticesinde dünyada saygın ülke olarak tanınan Kanada’nın bu imajının yitirildiğini iddia etmektedir. Kanada’nın küresel iklimsel değişimler konusunda ortaya çıkan kötü imajının dış ülkelere katran kumundan üretilen petrolün ihracatı ve pazarlanması konularında sorunlar yaratacağı da olası görülmektedir. Diğer taraftan Amerika Birleşik Devletleri, Kanada Alberta Eyaletinden ülkesine uzanan yeni bir petrol boru hattı döşenmesine önceden onay vermiş durumdadır. Kanada’dan Amerika’ya ulaşan ve Keystone Boru Hattı Projesi (Keystone Pipeline Project) olarak adlandırılan yatırımın maliyeti 13 milyar dolar civarındadır. Uzunluğu 2673 kilometre olan petrol boru hattı Kanada Hardisty, Alberta’dan başlamakta, Amerika Birleşik Devletleri Eyaletleri olan Montana, South Dakota ve Nebraska’ya kadar uzanmaktadır. Sözü edilen proje Amerika’nın enerji arz güvenliği açısından son derece büyük bir öneme sahip olduğu kabul edilmektedir.

Mayıs 2011’den beri Kanada’da iktidarda bulunan muhafazakârlar Kanada Parlamentosu’nda da çoğunluğu elinde bulundurmaktadır. Kanadalıların ekseriyeti kendilerini çevreci, yeşilci ve çevre dostu

yanlısı ilkeleri doğrultusunda görmelerine rağmen günümüzde ülke ekonomisinin sağlıklı biçimde işlemesini gezeninin geleceğine kıyasla çok daha fazla düşünür hale gelmişlerdir. Ancak tüm ülkelerin katılımı ile küresel ısınma ve küresel iklim değişiklikleri konusunda yeni antlaşma çerçevesinde uluslararası düzeyde ciddi bir ilerleme kaydedildiği takdirde Kanada'nın küresel sera gazı emisyonlarının düşürülmesi, kısıtlanması, azaltılması, kontrol ve denetim altına alınması önlemlerine iştiraki ise kaçınılmaz görülmektedir.

Kaynaklar:

- Kyoto Protokolü Sonrası Küresel Isınma ve İklım Değişikliği ile ilgili Olası Son Geliřmeler, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2008
- Çin ve Hindistan'da Ekolojik Felaketler, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2008
- Çin ve Hindistan'ın Kyoto Protokolü Sonrası Küresel Isınma ve Değişikliği Faili Sera Gazı Emisyonları ile ilgili Muhtemel Politikaları, Ahmet Cangüzel Taner, FMO Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2008
- Küresel Karbon Emisyonları ve Küresel Karbon Ticareti, Ahmet Cangüzel Taner, FMO Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2009
- İleri Reaktörler, Karbon Borsası ve Küresel Finansal Kriz, Ahmet Cangüzel Taner, FMO Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2010
- Temiz Enerji Kaynakları, Nükleer Elektrik Santralleri, Küresel Ekonomik Kriz ve Küresel Mali İflas, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2010
- İleri Nükleer Santraller, İklımsel Deđiřim Mekanizmaları, Küresel Isınma ve İklım Değişiklikleri Bilimsel Raporları, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2010.
- Gelişmekte olan lkeler Küresel İklım Değişiklikleri Finansmanları ve Faturaları, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2011
- evre Dostu Temiz Enerji Kaynakları Teknolojileri Projeksiyonları ve Küresel evreci Yenilenebilir Enerji Kaynakları Yatırım Programları, Ahmet Cangüzel Taner, FMO Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2011

- Çevre Dostu Yenilenebilir Enerji Kaynakları Finansmanı, İklim Tahvilleri veya İklim Değişikliği Bonoları, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2011
- Kanada Karbondioksit Vergisi Uygulaması, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2011
- Sona Erecek Kyoto Protokolü Öncesi Durban Küresel Isınma ve Küresel İklim Değişikliği Müzakereleri, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2011
- Güney Afrika 2011 Durban Küresel İklim Değişikliği Zirvesi, Ahmet Cangüzel Taner, FMO Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2011
- The Economist Dergisi (17 Aralık – 30 Aralık 2011).

İnternet Sitesi: [www.fmo.org.tr/ yayinlar/faydali-bilgiler](http://www.fmo.org.tr/yayinlar/faydali-bilgiler)